

FORVALTNINGSPLAN

Birkelid

Verneområde	VV00003277
Utskriftsdato	15.03.2022

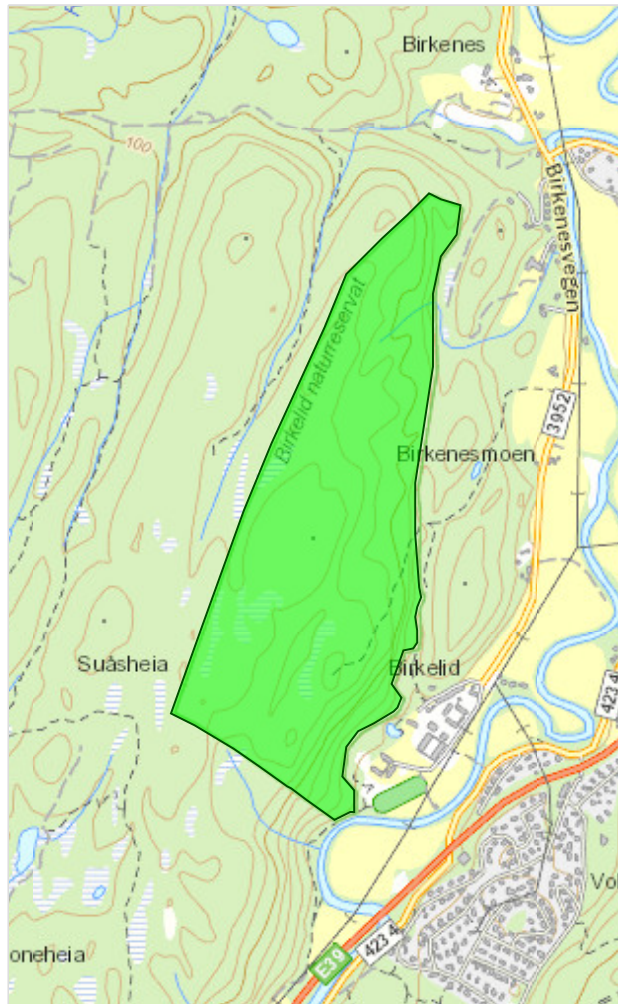
Planstatus

FVP til høring

Statsforvalteren i Agder

INNLEDNING

BIRKELID (VV00003277)

Godkjent av	Statsforvalteren i Agder
Oppstartsdato	18.09.2019
Planlagt revisjon	
Sametingskonsultasjon	
Godkjent dato	
Høringsdato	15.03.2022

ephorte saksnummer 2019/7793

Forvaltningsmyndighet Statsforvalteren i Agder

Forvaltningsmyndighets type Statsforvalter

Oppsyn

Fylker Agder

Kommuner	Kristiansand
Verneform	naturreservat
Verneplan	Skogvern
Vernet dato	21.06.2017

OM FORVALTNINGSPLANEN

Birkelid naturreservat ble opprettet 21. juni 2017. Formålet med vernet er å bevare et sammenhengende, relativt urørt skogområde med rik edelløvskog av alm-lindeskog og lågurt-eikeskogutforming. Området har særlig betydning for biologisk mangfold ved at det er stor treslagsvariasjon og et stort artsmangfold.

Forvaltningsplanen skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi retningslinjer om bruk og brukerinteresser, informasjon, skjøtsel, tilrettelegging og andre tiltak.

Forvaltningsplanen er en presisering og utdyping av verneforskriften, og gir retningslinjer for dispensasjonspraksis. Forvaltningsplanen definerer videre mål for forvaltningen og beskriver aktuelle tiltak for å opprettholde verneformålet og fremme verneverdiene i naturreservatet. Tiltak kan være skjøtsel, tilrettelegging for friluftsliv og besøksforvaltning mv.

Forvaltningsplanen er utarbeidet innenfor verneforskriftens rammer og skal gi brukere av området forutsigbarhet. Forvaltningsplanen skal videre fungere som veiledning for forvaltningsmyndigheten og beskrive saksbehandlingsrutiner. Forvaltningsplanen er ikke et juridisk bindende dokument i seg selv, men skal avklare håndtering av verne- og brukerinteresser. Forvaltningsmyndigheten for det aktuelle verneområdet har ansvar for utarbeidelse av forvaltningsplanen. Forvaltningsplanen for Birkelid naturreservat gjelder frem til ny forvaltningsplan er vedtatt. Statsforvalteren i Agder er ansvarlig for revidering av planen.

FORVALTNINGSMYNDIGHETENS OPPGAVE

Forvaltningsmyndighet for Birkelid naturreservat er Statsforvalteren i Agder. Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet, og iverksette nødvendige tiltak hvis verneverdier trues.

Forvaltningsmyndigheten utøver myndighet etter verneforskriften. Dette omfatter myndighet til å treffe vedtak om dispensasjon fra vernebestemmelsene, og til å gi utfyllende retningslinjer om forvaltning og skjøtsel. Forvaltningsmyndigheten har videre ansvar for informasjon om verneverdiene og vernebestemmelsene, til grunneiere, rettighetshavere og allmennheten samt iverksetting av skjøtsel, registrering og dokumentasjon av naturverdier. Forvaltningsmyndigheten har som oppgave å planlegge og utføre skjøtsel i verneområdet, og å registrere og dokumentere naturverdier i området.

Forvaltningsmyndighetens handlingsrom følger av naturmangfoldloven og verneforskriften for verneområdet. Verneforskriften fastsetter forbudsbestemmelser, unntaksbestemmelser og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for verneområdet. Forvaltningsmyndigheten har i tillegg hjemmel til å gi dispensasjon fra vernebestemmelsene i naturmangfoldloven § 48.

Oppsyn i verneområdet gjennomføres av Statens Naturoppsyn (SNO) på oppdrag fra forvaltningsmyndigheten. Oppsynet kontrollerer at vernebestemmelsene overholdes og gjennomfører naturfaglige registreringer.

De sentrale forvaltningsorganer, Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet, har overordnet ansvar for verneområdeforvaltningen, blant annet gjennom klagebehandling og fastsettelse av rammene for forvaltningen.

OMRÅDEFAKTA

BIRKELID (VV00003277)

Landareal (daa)	634
Sjøareal (daa)	Nei
IUCN-status	IUCN_IA
Ramsar-status	
Emerald-status	

INTERNASJONALE FORPLIKTELSER

IUCN-TEKST

BERNKONVENSJONEN-TEKST

NATUR

BIRKELID (VV00003277)

BESKRIVELSE

Birkelid naturreservat er lokalisert i den vestvendte lia ved Birkelid, videre opp på Birkemoen og Suåsheia i Kristiansand kommune. I reservatet finner man både fattige furu- og eikedominerte områder og lokaliteter med rik edelløvskog. Verneverdiene i området er hovedsakelig knyttet til områdene med rik edelløvskog. Det er en blåmerket tursti i reservatet, og et etablert klatrefelt.

NATURTYPER BESKRIVELSE

Verneområdet har stor topografisk variasjon med slakere plataer, bratte skrenter og små daler. I fattige partier finnes vegetasjon av røsslyng furuskog og blåbær-eikeskog. De høyereliggende områdene domineres av furuskog. I lavereliggende partier finner man rik edelløvsog, herunder alm-lindeskog og lågurt-eikeskog. Verneverdiene i området er først og fremst tilknyttet lokalitetene med rik edelløvsog.

Sør i verneområdet finnes en gammel fattig edelløvsog med eldre eik- og ospetrær, samt spredte grove furuer. Her er også en mindre, men ganske storvokst bestand av barlind.

Skogen er middelaldrende, med spredte forekomster av død ved. I nedre deler av området forekommer eldre trær svært spredt. Det forekommer enkelte styva, grove almer. I de høyereliggende delene finnes eldre til gamle trær som nylig har begynt å danne død ved. Det er spredte forekomster av hogststubber av eik i hele området, foruten i de høyestliggende partiene.

ARTER BESKRIVELSE

Det er høy treslagsvariasjon i reservatet: furu, eik, lind, hassel, osp, alm, bjørk, spisslønn, barlind, rogn og gran.

I edelløvsog er det stedvis et variert feltsjikt med blant annet storfrytle, ormetelg, skogsvingel, fingerstarr, hengeving, knollerteknapp, gaukesyre, sauettelg, sølvbunke, myske, kranskonvall, trollbær og myskegras.

RØDLISTEARTER BESKRIVELSE

I enkelte partier innenfor området er det, i Agdermålestokk, påvist et høyt antall rødlistearter. Med unntak av barlind (VU) er samtlige rødlistearter av sopp, lav og karplanter funnet i rik edelløvsskog. Det er registrert alm (EN), ask (EN), eikedynekjuke (VU), furuskjell (NT) og ruteskorpe (NT). Rødlisteartene av sopp og lav var alle tilknyttet gammelskog eller død ved av eik. På registreringstidspunkt ble det anslått et middels potensiale for å finne flere rødlistede arter av blant annet insekter og markboende sopp i de rikere edelløvsskogområdene. Av fugler er rødlistearten granmeis (VU) registrert i reservatet

GEOLOGI BESKRIVELSE

Berggrunnen består av diorittisk til granittisk gneis. Løsmassedekket er generelt tynt med fjell i dagen, og ellers et tynt torvdekke over berggrunnen.

BRUKSHISTORIKK

BIRKELID (VV00003277)

EIERSTRUKTUR

Naturreservatet berører følgende gnr/bnr i Kristiansand kommune: 577/8 og 577/1.
Begge eiendommer er i privat eie.

VERNEPROSESS

Vern av Birkelid naturreservat ble fastsatt ved kongelig resolusjon 21 juni 2017. Området er blitt tilbudt staten av grunneiere gjennom ordningen frivillig vern.

BRUKSHISTORIE

Omkring 1900 ble området tilnærmet snauhugget, der alt som ble vurdert som økonomisk drivverdig skog ble tatt ut. Det var imidlertid ikke lønnsomt å fortsette skogbruk i området, med mye kortvokst fjellfuru og bratt terreng, og det har ikke vært bedrevet hogst i nevneverdig grad i området etter dette.

Enkelte styva, grove almer forekommer i reservatet.

FRILUFTSLIV

Reservatet brukes som turområde av lokale innbyggere, og også av tilreisende fra andre steder i Agder-regionen. Det går en blåmerket tursti opp til et utsiktspunkt sør-øst i Suåsheia. Utsiktspunktet i Suåsheia har tidligere vært et turforslag i turkonkurransen «Ti på Topp».

På vestsiden av turstien som går inn i området fra Oasen skole i sør er det et etablert klatrefelt, «Asylet». Klatrefeltet er med i 2021- utgaven av klatreføreren Sørlandet Rock (klatreruter på sørlandet).

JAKT OG FISKE

Reservatet brukes til storviltjakt. Grunneier disponerer rett til jakt.

FORSKNING OG UNDERVISNING

Reservatet brukes mye av nærliggende skole og barnehage.

FORVALTNING

BIRKELID (VV00003277)

INNLEDNING

Birkelid naturreservat skal forvaltes av Statsforvalteren i Agder, i tråd med verneforskriften. Verneforskriften er gjeldende lovverk for verneområdet og regulerer hva som er tillatt, hva som er forbudt, og hva som kan tillates etter dispensasjon. Søknader om dispensasjon fra vernebestemmelsene sendes forvaltningsmyndigheten. For full oversikt over forbud, generelle unntak og eventuelle unntak etter søknad, se verneforskriften.

TILTAKSPLAN

ID_TILTA K	PRI	Beskrivelse	Kategori	Bevaringsmål	Dato innlagt	Dato ferdig	Internt opphav
ID_TILVV0 0003277_ 00000000 1	1	Sette opp informasjonstavle ved inngang til stien bak Oasen skole	Tilrettelegging og informasjon	Ikke valgt	09.12.20 21		

ID_TILTA K	PRI	Beskrivelse	Kategori	Bevaringsmål	Dato innlagt	Dato ferdig	Internt opphav
ID_TILVVO 0003277_ 00000000 2	2	Sette opp en miniplakat vi enden av merket sti ved utsiktspunktet på Suåsheia som omhandler utvalgte verneverdier.	Tilrettelegging og informasjon	Ikke valgt			
ID_TILVVO 0003277_ 00000000 3	3	Overvåke spredning av gran fra granplantefelt ved grensen til reservatet	Annet	Ikke valgt			

SKJØTSELSPLAN

Plan innarbeidet som del av forvaltningsplanen

BESØKSFORVALTNING

Plan utarbeidet og ligger som vedlegg

FORVALTNINGSUTFORDRINGER

Formålet med Birkelid naturreservat er å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem. Det eksisterer ikke umiddelbare trusler for verneverdiene i området i den grad at utarbeidelse av en egen skjøtselsplan vurderes å være nødvendig. Generelt ivaretas naturverdiene i området best ved at skogen settes til fri utvikling.

Unntakene er:

- 1) Mulig påvirkning fra plantefelt av gran i randsonen av reservatet og spredning av gran inn i reservatet bør overvåkes.
- 2) Under befarings av verneområdets randsoner ble det observert en rhododendron rett på utsiden av reservatgrensen i sør. Denne bør fjernes.

Bruken av området til tur og friluftsliv for øvrig, er ikke vurdert til å være så omfattende at det er nødvendig å sette inn tiltak for å hindre skade fra ferdsel på verneverdiene. Ett tilfelle der det likevel kan vurderes å iverksette tiltak er i tilknytning til observerte spor etter bålrensning på bart fjell på utsiktspunktet i Suåsheia. Det er tillatt å brenne bål med medbrakt ved i reservatet i samsvar med gjeldende lovverk. Bålrensning på bart fjell påfører imidlertid fjellet varig skade. Det kan vurderes å etablere en bålrensning på utsiktspunktet for å unngå dette, samt opplyse om konsekvensene av bålrensning på bart fjell på en informasjonstavle. Generelt bruker turgåere den etablerte stien opp til utsiktspunktet. Ferdsel utenfor stien er hovedsakelig forbundet med storviltjakt og sanking av bær og matsopp om høsten, samt klatreaktivitet i det etablerte klatrefeltet.

Det er viktig at besøkende til området opplyses om naturverdiene i reservatet og hva slags hensyn en må ta. Det bør også være spesielt fokus på å formidle kunnskap om verneverdier og respekt for vernet til nærliggende barnehage og skole som bruker området mye.

NATURMANGFOLDLOVEN

De miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven kapittel II kommer til anvendelse ved utøvelse av offentlig myndighet, og må vurderes når det treffes vedtak etter verneforskrifter.

De miljørettslige prinsippene er kunnskapsgrunnet (§8), føre-var-prinsippet (§9), økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver (§11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12).

Prinsippene er ikke selvstendige vedtakshjemler, men skal legges til grunn som retningslinjer når det treffes beslutninger som berører naturmangfold etter andre bestemmelser. Dette innebærer at prinsippene skal være en del av vurderingen både

ved vedtak med hjemmel i spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i verneforskrifter og ved vedtak etter naturmangfoldloven § 48. Naturmangfoldloven § 7 angir at det skal fremgå av vedtaket hvordan prinsippene er vurdert.

Mer informasjon:

Miljødirektoratets rundskriv om forvaltning av verneforskrifter kapittel 5.2

<http://www.miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M106/M106.pdf>

Klima- og miljødepartementets veileder om naturmangfoldloven kapittel II

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/naturmangfoldloven-kapittelii/id2481368/?q=naturmangfoldloven>

VERNEFORSKRIFT URL

<https://lovdata.no/forskrift/2017-06-21-898>

SENTRALE FØRINGER

Naturmangfoldloven § 48 - Dispensasjon fra vernevedtak:

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak etter søknad. Vilkår for å gi dispensasjon er at tiltaket ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig. Dispensasjon kan også gis dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig med en dispensasjon.

Naturmangfoldloven § 47 - Skjøtselshjemmel:

Skjøtsel i verneområder gir generelle regler om forvaltningsmyndighetens adgang til å foreta skjøtsel i verneområder. Bestemmelsen gir for det første forvaltningsmyndigheten adgang til å utøve en viss fysisk rådighet uten grunneiers samtykke. For det andre gir bestemmelsen adgang til i skjøtselsøyemed å treffe tiltak som vernebestemmelsene ellers forbyr eller regulerer. Verneforskriftens unntak for skjøtselstiltak gjelder bare for skjøtsel som forvaltningsmyndigheten anviser og som gjelder verneområdet. Bestemmelsen i § 47 gir ikke adgang til å pålegge grunneieren en viss bruk av området.

Det som kan foretas med hjemmel i § 47 er tiltak for å opprettholde eller oppnå natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep. Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden på vernetidspunktet kan ikke skje med hjemmel i § 47.

Adgangen til skjøtselstiltak gir også rett til nødvendig motorferdsel innenfor hele verneområdet uten grunneiers samtykke. Dersom det er nødvendig å passere eiendom utenfor verneområdet for å komme fram, gir naturmangfoldloven § 72 adgang til det.

Tiltak som ikke kan foretas med hjemmel i naturmangfoldloven § 47 krever avtale med grunneier.

FORVALTNINGSMYNDIGHETENS RETNINGSLINJER

Tema	Forskriftreferanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
Bruk av sykkel, hest og kjerre	§ 5. pkt. b)	Utenom eksisterende veier eller traseer godkjent i forvaltningsplan, er bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning forbudt. Forvaltningsmyndigheten vurderer at sykling og ridning med hest på etablert tursti ikke vil forringe naturverdiene. Forvaltningsmyndigheten mener derfor det kan åpnes for ridning og sykling på den etablerte turstien i reservatet (avmerket i vernekartet). Minner om at avtale med grunneier anbefales, og at ridning kan forbys av grunneier.
Friluftsliv	§ 3. pkt. a) og b), § 4. pkt. a)	Vernet er ikke til hinder for utøvelse av enkelt friluftsliv i tråd med verneforskriften. All ferdsel skal foregå slik at dyrelivet ikke blir unødig forstyrret. All vegetasjon er fredet, men det er tillatt å sanke bær og matsopp.
Jakt - motorisert ferdsel	§ 4. pkt. b) og c), § 6. pkt. b)	Det er tillatt å bedrive jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk. Motorisert ferdsel i reservatet er generelt forbudt, men uttransport av felt elg og hjort er tillatt dersom en bruker lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget. Uttransport av felt storvilt skal foregå utenom våte myrpartier og annen bæresvak mark. Ved terrengskade av betydning vil tiltakshaver bli stilt til ansvar, og det kan stilles krav om oppretting av skadene. Utover uttransport av storvilt, er motorisert ferdsel i reservatet generelt forbudt. Statsforvalteren har en restriktiv praksis når det gjelder motorferdsel i naturreservater.

Tema	Forskriftreferanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
Merking, rydding og vedlikehold	§ 4. pkt. d) og e)	Det er tillatt med vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet. Dette inkluderer merking og vedlikehold av turstier. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med slikt vedlikehold.
Bålbrenning	§ 4. pkt. g)	Bålbrenning med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved er tillatt i samsvar med gjeldende lovverk.
Arrangementer	§ 3. pkt. d)	Bruk av naturreservatet til idrettsarrangementer og andre større arrangementer er i utgangspunktet forbudt. Arrangementer med grupper på over 30 personer kan søke om avgrenset bruk av reservatet. Ved behandlingen av slike saker vil forvaltningsmyndigheten bl.a. vurdere slitasje på vegetasjon og forstyrrelse av dyrelivet. Klatreklubbens daglige bruk av klatrefeltet, samt lokale arrangementer i regi av klatreklubben, omfattes ikke av forbudet mot større arrangementer. Forbudet omfatter heller ikke natur - og kulturorientering for grupper på størrelse med en skoleklasse.
Klatrefeltet	§4. pkt. e) og §7. pkt. g)	Det er tillatt med vedlikehold av eksisterende klatreruter i klatrefeltet, herunder rydding av sti inntil klatreveggen og utskifting og vedlikehold av bolter. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til utvidelse av klatrefeltet med nye ruter. Det kan påregnes at det gis dispensasjon om dette så lenge tiltaket ikke truer eller har negativ påvirkning på verneverdiene i området.

Tema	Forskriftreferanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
Tilrettelegging og bruk av reservatet for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter	§7. pkt. d)	Forvaltningsmyndigheten anser det som positivt at reservatet brukes til friluftsliv og pedagogiske aktiviteter, så fremt dette ikke går på bekostning av verneverdiene. Ved bruk av reservatet er formidling av kunnskap om verneverdier og respekt for vernet viktig. Det kan etter søknad gis dispensasjon til tilrettelegging for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter i reservatet dersom dette ikke er i strid med formålet for vernet.

KUNNSKAPSGRUNNLAG

BIRKELID (VV00003277)

Forfatter	År	Tittel	Utgiver	Kobling
Oddane, B. og Svantesson, S.	2015	Naturfaglige registreringer i skog 2014. Frivillig vern - Vest-Agder.	Ecofact rapport:453	
Blindheim, T., Lønnve, O.J. og Gammelmo , Ø.	2015	Kvalitetssikring av naturtypelokaliteter i Vest-Agder 2014	Stiftelsen Biofokus	http://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2015-27.pdf

VEDLEGG

BIRKELID (VV00003277)

FILVEDLEGG

Lagt til	Tema	Eksternt Opphav	Internt Opphav
01.03.2022	Artsliste Birkelid naturreservat		
11.03.2022	Besøksstrategi Birkelid		

KARTVEDLEGG

Lagt til	Tema	Eksternt Opphav	Internt Opphav
07.03.2022	Vernekart Birkelid		